

ШУХ-ТУР-ПЛАСТУН

Володимир Немилівський

ШУХ=ТУР=ПЛАСТУН

На зааказу —
Вол. Немилівський
(П. Ластунівський)

Walter Nemyliwsky, Sen. Scout

SHUKH-TUR-PLASTUN

The Scout's life of the Ukrainian Scoutleader, Hero of
the Ukrainian Freedom Army (U.P.A.),
Gen. Taras Chuprinka (Roman Shukhevych)
in 1942 — 1950, Ukraine.

Toronto, May 20, 1963.

Printed and published in Canada

ОСТАННЯ ПЛАСТОВА ШТАФЕТА
перед розв'язанням Пласту польською владою в Галичині, що
принесла землю з Маківки і Лисої в часі зельносвяточних
відправ на Янівському кладовищі у Львові на стрілецьких
могилах. Провідник штафети: с. п. Сілецький, третій з-заду:
с. п. ген. Тарас Шухевич-Чупринка. "ЕКРАН", № 3-4/62

Надруковано 2,000 прим. Накладом автора.

Передрук за згодою автора.

ВСТУП

«Книги — морська глибина»... (І. Франко) та ... прикрасою життя — це читання книжок»... (із Збірника князя Святослава Ярославича). ПЛАСТУН Є ПИЛЬНИЙ (Пластовий Закон) і повинен учитися всього, щоб і «правда була своя» (Т. Шевченко). Таким і був наш Дорогий «Шух - Тур - Пластун», ген.-хор. Тарас Чупринка, у пам'ять якого я присвячую оцю книжечку й оцим даю приклад усьому нашому пластунстві.

«Читай книжку, виконуй практично все те, що вона тебе вчить, і я вірю, що ти проживеш бодай частинно такий гарний час, як я прожив скавтом» (Бі-Пі).

«Хай Бог дасть нам мужів! Бо час, як цей, вимагає сильного духа і великих сердець, твердої віри і готових до чину рук!»

(Голенд — «Велика Гра»)

Пам'ятай про ПЛАСТОВИЙ ОБІТ!

Автор

ШУХ-ТУР-ПЛАСТУН

*...«Гей, пластуни! Гей юнаки! Народу вольного сини,
Сини краси, сини природи, не зломимо своїх присяг,
Веде нас гордо вольний стяг, до щастя, волі і свободи!»...*

(Співав бадьоро наш Шух - юнак).

Роман (Тарас дістав на хрищені) Шухевич народився 1907 р. у м. Краковець, Яворівського повіту (українсько-польський кордон) на ЗУЗ, син судді Осипа Шухевича й Євгенії Строцької.

Молодшого брата Юрка замордували большевики в 1941 р. у львівській тюрмі Лонцького, а молодшу сестричку Наталю кремлівські каторжники вивезли на заслання. Він був одружений із Наталкою Березинською, яку червоні катюги вивезли на каторжне заслання. Вони вивезли також і його матір, а батько мабуть помер у дорозі на Сибір. Двоє діток Романа Шухевича кривавий ворог віддав до дому безпритульних.

Роман любив музику та грав добре на фортепіані, був добрим спортсменом і пливачком та по-майстерськи володів шпагою (колюча зброя італійського походження, яка складалася з клинка й рукоятки), якою тричі боронив честь українського студента.

Був він добрим боєвиком УВО, Командиром УПА й Державником, який на шляху: «Любій Отчизні — наш труд!» — поляг у бою з нашими ворогами — окупантами, як і «Юнацька пластова сотня» УГА в Стрию (січень 1919 року), як славний Лицар Олекса Гасин (8. 7. 1907 р. в с. Конюхи в Стрийщині) б. головної пошти у Львові від куль емгебістів, пластун-сеньйор і полк. та

Начальник Головного Штабу УПА, Гетьманський Пластун Скоб, якого «Сірий Лев» Верховний Отаман УПУ нагородив Пластовим Золотим Хрестом та інші.

В дитячих роках Шух мав гарне, яснурусяве й курчяве волосся та великі й блідоголубі допитливі очі. Був переважно мовчазний і звичайно перебував у товаристві старших людей і черпав потрібні йому слівця.

Часто-густо він відвідував театральні вистави та залюбки вмішувався в діалоги на сцені. В 1911 — 12 рр. він годинами пересиджував на стовпі водяної запори води, що переливалася з шумом у своєму напрямі течії. Бувало так захопитися природнім чаром, що й не хотів вертатися назад додому зі своїми колегами. Його вабив чар українських земель і морей, які мабуть шептали майбутньому революціонерові: «Шануй мене, а я тебе збережу для нашої спільної ідеї».

С. Байдович подає деякі факти (див. публікації інж. Р. Івахнюка, пл. сенюра), які були зв'язані з його майбутнім провідним життям. Коли він був основником та організатором пластового моряцького 10-го Кур. УСП «Чорноморці» в 30-их роках, він уже малим хлопчиною любив дуже воду й залюбки зодягався в моряцький одяг. Коли прислухувався одного разу до розмови старших у хаті про те, що Шухевичі походять із старо-давнього українського боярського роду, він категорично заявив своєму батькові Осипові Шухевичу таке: «Який там з Тебе боярин, коли ти війська не маєш!»

Він уже тоді докоряв своєму батькові, як і наш Великий Шевченко докоряє нам у своєму «Посланію», а саме:

...«Як би ви вчилися так, як треба,
То й мудрість би була своя»...

Він уже тоді думав логічно, про що писав Микола Міхновський: ...«Існує єдина в світі гарантія політичної свободи — це ВЛАСНА СИЛА»... — Що «нема без

влади волі» — Леся Українка. — «У вогні перетоплюється залізо у сталь, у боротьбі перетоплюється народ у націю» — полк. Є. Коновалець і т. п.

Із Краківця переїхали Шухевичі до Камінки Струмислової. Його вабить льокальна природа, отже він купається в Бузі й веслує човнами, совгається на замерзлому плесі зимою тощо. Він тут захоплюється водяною течією та проходить свою першу пробу рятівництва: з-під криги на ріці Бузі вирятовує з нараженням власного життя дитину та платить за свій геройський учинок піврічною важкою недугою, про що згадує Богдан Кравців, ЛЧ в «Молодім Життю» за 1953 рік. (Пластовий Журнал).

Вже в юних своїх роках він бачив «красу відродження країни», насамперед як відблиск могутнього зриву Центральних і Східних Земель; згодом переживає він сам, як свідок, листопадовий чин. Успіхи й невдачі листопада й пізнішої боротьби зробили на ньому й його ровесниках незатерте враження, про що докладно цитував Володимир Янів про нього у своїй доповіді на жальбній Академії в Мюнхені 19 листопада 1950 р.

— Це був час, про який кожний міг сказати:
«Тоді вже я воїном став справедливої справи,
— Борцем переможених в чесному бою полків...
На жертві найкращих ростуть-виростають
У відблисках Слави
Месників лави!
Тоді вже! Тоді полонило мене в свою службу
змагання.»

Зрозумів я і взнав,
Що не жити мені у спокою,
Доки найбільших посвят, безупинного труду ціною,
Покоління терпіннями, тугою крови палкою
— Боями самі не добудемо
Прав і пошани
Для наших батьків заповіту!

Доки залізом не знищимо сліду тирана,
Доки не скажемо гордого слова світу!»

(Див.: «Шухевич - Чупринка Людина і Символ»

Вол. Янів. Стор. 6).

— Ці юнацькі обіти й біль невдачі давали величезну динаміку, а дійсність була до одчаю жахлива.

В ті роки вчащав він уже до філії Української Академічної Гімназії у Львові, бере Роман активну участь у праці Пласту та часто-густо відбуває з членами свого пластового гуртка довгі мандрівки (літом і зимою) околицями княжого Львова. Мандруючи вони вже з певною метою українського пластуна «Бути вірним Богові й Україні!» винницькими і жовківськими лісами, горбками Личакова, Знесіння і Клепарова та лісами й полями Зимної Води й Білогорщі, де через чверть століття судилось ген. Тарасові Чупринці закінчити шлях людини й воюючого генерала, Головного Командира УПА, Голови Краєвого Проводу ОУН і Голови Генерального Секретаріату УГВР у віці 43 років.

Свої мандрівки львівськими й околицькими лісами відбуває Шух (так тоді кликали його друзі-пластуни) і його друзі з ясно усвідомленою метою: щоб здобути в майбутньому Львів, треба добре знати і його околиці, провулки, канали, кожну стежинку й доріжку, кожний горбок і лісок, тощо. Можемо собі сміло уявити, що вищезгадані пластові мандрівки дали майбутньому генералові практичну можливість вести всякі підпільні акції й керувати операціями УПА, перебуваючи місяцями у Львові серед гущі советських військ і цілого партійного й енкаведистського політичного апарату.

У шкільній лавці він зустрічав усе приниження, образи й усяку секретну дискримінацію окупанта, який використовував школу до затроєння юнацьких душ, намагаючися зробити її знаряддям винародовлення та всяких перекінчиків для «канаркуф» (польські поліційні органи). Педагоги «панської Польщі» політичними ме-

тодами у своїх навчаннях по школах впоювали нашому молодому поколінню всяку «пошану до чужого й ворожого», а погорду до свого. Вони навіть намагалися забрати нам національну назву, а звали нас «русинами», що Чупринка і його колеги та вся українська шкільна молодь вважали за глибоку образу. Польська мова щораз частіше затьмарювала радість їхніх юних днів у школі, як польський «научитель» приходив усе як «шп'ег» і польонізатор до українських шкіл на нашій автохтонно прадідівській землі — Україні.

Під цим польським «обухем секери» (противний бік топора) терпіла наша молодь та українські педагоги, які фігурували як польські вчителі й були безсилі для наших національних справ шкільництва. Вони казали їм (розповідав Роман Шухевич) у школі святкувати польські національні свята, молитися за успіхи окупанта ЗУЗ, за ворожий імперіалізм та за польських воєнків, які забрали нам волю.

Свої гімназійні та перші університетські роки у Львові поза шкільною лавкою присвячував він музиці та спортові. Він напевно вже знав, що «Найкращу музику можна почути в тих країнах, де панує найкращий порядок» (із старо-китайської мудрости) та «Спорт гартує серце і волю, долю і дух» (із сокільських пісень наших спартанців).

У 1922 Шух організує пластовий спортовий гурток «Ясний Тризуб», бере активну участь у праці гімназійного футбольного клубу «Русалка», а два роки пізніше засновує він з друзями відомий Карпатський Лещетарський Клуб. Розповідали мені друзі-улісти, що він в УПА в Карпатах також залюбки їздив лещетами під час відпочинку.

Поза футболом він грав добре у кошівку й відбиванку. В Запорізьких Іграх у 1923 р. встановлює він український рекорд у бігу через перешкоди на 400 метрів і перший досягає мети в своєму улюбленому плаванні, встановлюючи рекорд у віддалі на 100 метрів. Був він

зразковим змагуном і прикладом для інших змагунів на ЗУЗ.

В пізніших лещетарських змаганнях у 1933 р. здобуває перше місце в бігу сеньорів, цього ж року веде дефіляду змагунів під час Запорізьких Ігор на площі Сокола-Батька. Богдан Кравців про «спортову добу» Шухевича цитує характеристичні й пророчі слова однієї із змагунок:

«Він для кожної і кожного з нас мав ласкаве слово, кожній і кожному вмів сказати щось приємне та підбадьорююче. Ми знали, що він найкращий між нами, що він найдостойніший вести нас і якщо б він подав був команду, ми були б пішли за ним навіть під кулі».

Займаючись різними родами спорту, не забуває він про свій улюблений водний спорт. Разом із старшими пластунами «Чорноморцями», до яких перейшов із Куреня «Лісових Чортів», організує вишкільні моряцькі табори й пропливає човнами всі важніші ріки Західної України. Це, як і мандрівки з «Лісовими Чортами» Підкарпаттям і Карпатами, допомагає йому пізнати й вивчити терен майбутніх боїв та операції УПА.

Інж. Антін Івахнюк із його 10 Куреня УСП «Чорноморці» згадує, що Шух у Курені «Чорноморців» навчався того, чого найбільше треба воякові — слухати. Між «Чорноморцями», до яких належали закатовані потому московськими опричниками — його рідний брат Юрко Шухевич, Євген Полотнюк (Ойген), Сергій Костецький, О. Струк, д-р Михайло Хомин і поляглий у боях із більшовиками майбутній генерал УПА Дмитро Грицай-Перебийніс.

Роман виконував усі накази та постанови, що вийшли від пластової влади, чи до курінної або вищої пластової Команди. Ніколи не пропустив без належного опрацювання ні вранішньої спортової заправи на площі «Сокола-Батька», ні не пропускав курінних сходин, здисципліновано брав участь у штафеті зі стрілецьких могил на Маківці (приблизно 150 км. до Львова) та в курінному

марші з Лисони (105 км.), чи то в коляді на «Рідну Школу» або в різних пластових змаганнях.

Вже в шкільних роках гімназисти горнулися до лав УВО (Українська Військова Організація), яку вважалося перемцем заповітів Української Армії. Гімназисти ставали підпільниками, став ним і Шух теж ще у 6 класі. Шухевич, як таємний «Дзвін» виступає проти польських кримінальних катів та організує атентат на комісаря поліції Чеховського, який очолював протиукраїнський слідчий відділ у Львові. Вдалий атентат виконав швагер Романа Шухевича, юнак Березинський.

У динамічні часи ОУН наш Дзвін-Шухевич перебирає пост бойового референта в Краєвій Езекутиві й на цьому пості працює з успіхом 2 роки до хвилини арешту та заслання до Картузької Берези й процесу. По двох роках в'язничної самотності, він із сотнями своїх друзів передираються нелегально, тайком через Карпати на Карпатську Україну, щоб і там:

*... Плекати силу і тіла, і ума,
Щоб нарід мій вольний, могутній повстав,
Щоб тиха, журлива невольничка дума
Замовкла, а гордо, щоб спів наш лунав»...*

(З пластової присяги).

Він думає там уже політично й стратегічно — на цьому клаптику Срібної Землі, де рішатиметься доля цілої самостійної України. Період боротьби на Карпатській Україні скінчився невдачею, бо гітлерівська сила заплянувала будувати «Нову Європу» та не числилася з такими повстанцями, які перешкождали їм в плянах «Нової Європи». Вони перемальовували свої танки малярськими красками та допомагали мадярам. У цьому розгарі нашої боротьби на наших прадідівських землях допомагала мадярам нерозумна Польща, яка висилала там своїх диверсантів.

Такою необдуманною політикою — програла «панська» Польща і гестапівський райх та всі зрівнялися ра-

зом під «стенкою» кремлівських різників чортівського царства в Європі.

Цю хвилину поет Богдан Кравців зображує так:

*«Чекаємо вістей од Вас... Позавчора, ще вчора,
Ще в ранці сьогодні лунали етером, — пливли
І покликали Ваші і звіти, що горстка хоробра
Дотримує поля, злинає у бій — як орли.
І раптом німіє етер...
Чекаємо вістей од Вас... Чи живі? Чи здорові?
О, ні! не про те! Хай раниться серце, пече!
Ми прагнемо знати: чи руки ще дужі до зброї,
Чи горстка одважна звитяжно змагається це?»*

(Шухевич Чупринка Людина і Символ — Вол. Яніва, стор. 7 - 8).

Пластун Шух усе роздумливо придержувався Пластових Законів — мав добрі прикмети свідомого українця та сповняв добрі діла для християнсько-національного населення України.

Коли впав поклик до створення ДУН (Дружини Українських Націоналістів), то й не покинув своїх ідей і наш славний пластун. Він очолив Український Легіон «Соловій» (Нахтігаль), який німці з політичних своїх аргументів розв'язали вже в вересні 1941 року.

Український Легіон було переорганізовано, який то очолив майор Побігущий, а Шух став сотенним 1-шої сотні, якої артилерія вміло збивала большевицькі літаки. Дня 29 червня 1941 р. Шух наступав уже на Львів, де його сотня успішно здобула львівський ратуш. Шух не звертав уваги на юридичну функцію в Легіоні, але йому залежало на праці для загальної української справи, потрібної для визволення України. Тут він провадить різні вишкільні курси для вояків-націоналістів, їхніх підстаршин і старшин Легіону. На фронтах спільно радилися, як розв'язати деякі тактичні справи та мав дуже добре розвинену тактичну інтуїцію (поглядовість, від-

гадка, прочуття). Бував усе на всякого роду курсах і зайняттях для старшин і всюди шукав удосконалення військового знання.

Шух завжди думав по-пластовому, щоб здійснилися його мрії, про які співається у Пластовім Гімні:

*... «Браття, пора нам стати в ряд
— Стяг пластовий підійняти,
Славу Вкраїні придбати!»...*

Талановитий Шух у наших визвольних змаганнях за самостійність України був кращим пластуном-вояком, ніж сам прославлений англійський Бі-Пі.

Його схоження були більш у натурі пластового царства світу, про що писав Бі-Пі ось таке:

«Щастя не приходить з багатством, ані тільки з успіхом в кар'єрі, ані через самовдоволення. Один з кроків для досягнення щастя — це стати здоровим і сильним, щоб бути корисним для інших — і так радуватись життям».

— Ген. Тарас Чупринка справді був найкращим українським спартанцем, ніж англійський лейтенант-генерал Баден-Павелл в африканській війні проти борів, перед 1903 роком, а ще краще (по-козацькому) виховував своїх підзвітних.

Шух був добрим пластуном, любив життя та хотів жити. Його життєрадісність робила його вічною і він для близьких йому людей залишиться назавжди палким юнаком, не дивлячись на те, що у вічність відійшов від нас зрілим мужчиною.

Як всесторонній спортсмен, мандрівник і турист належав Шух до того покоління, яке українській нації подарувала пластова організація та для якого сміх у найтяжчих умовах був законом. Це покоління шукало в життєрадіснім змаганні заправи до боротьби й училося бачити життя як вічну велику гру.

Володимир Янів, автор книжки «Шухевич - Чупринка Людина і Символ» на стор. 10 символізує його нам

близького героя, в якому є краса і сила, могутність і велич, все понад тілесне, земське та понад матеріальне, що згадується у слідуючій віршотворі, а саме:

*Скорше! Скорше! — перегнати
Найсильніший скорий рій,
В перемозі засміялись,
Виграти завзятий бій!*

*З усміхом, завжди бадьоро!
Що утома, що нам біль!
Щоб лиш дальше, щоб лиш скоро!
Гарт незнаний без зусиль!*

*Нині, нині перемога
Над друзями у шляху,
А вже завтра без знемоги
Станем з ворогом на прю.*

*І зійде нам сонце в крові:
Треба буде наших сил.
Переможе, хто готовий,
Кинем ворога у пил.*

*А як друг нам в бою ляже,
Біль наш в крові втопимо!
Завжди вірні лиш присязі
Смерть геройську помстимо.*

*Скорше, скорше! У знемозі
Сил додасть нам сміх і жарт,
Ми здобудемо в дорозі
Силу духа й тіла гарт.*

Зовсім сміло можемо тут сказати, що яким було покоління Шухевичів, таким же був їхній Роман Шух. Він у своїм «життю та пригодах» умів перемагати страх смерті, в чому вбачаємо правдиве геройство та велике вміння.

Шухове життя, дало йому силу перемагати страх перед смертю в любові до Бога й України. Він на своїй

шій завжди носив медалик, що є ознакою його світогляду. Коли друзі в Березі Картузькій бачили його кожного вечора й ранку застиглого на мить у молитовній задумі, то це заставляло їх до наслідування. І коли у львівських Бригідках на політкелії за почином Шуха зродився звичай, що націоналісти-в'язні ставали вранці й увечері до молитви, то в цьому можна добачувати джерела нинішньої релігійної постави УПА.

У пісні «Лісових Чортів» (Львів 1929) згадується:

*...«Прапоре наш, зорій нам у неволі
Богняним сявом воскресних днів,
Не дай злачатись нам в тяжкій недолі
І в грудях розпали завзяття й гнів»...*

Аналізуючи об'єктивно нашу історію, ми можемо сміло сказати, що «всі наші історичні союзи були нереальними, а революції були неуспішними». Тяжко було нашому народові здобути самостійність України й за «мирним шляхом» ліберала проф. Миколи Костомарова, з яким усе не годився в «Кирило-Методіївському Т-ві» наш Великий пророк Тарас Григорович Шевченко, який обстоював тільки «рушійні революційні рухи» на Україні й провідниками нашої нації уважав Гонту, Богуна, Павлюка, Наливайка, які не поступились ні добром ні волею України й не здались без бою, а боролись до кінця та згинули в боротьбі за українську націю (О. Орленко «Шевченко проти Москви» 1949 р. стор. 27.).

Шевченко довго-довго докоряв і «викидав кости з гробу чи могили» гетьмана Богдана Хмельницького за союз із царськими «медведями, неронами й пілатами», що він був... «Великий, славний та не дуже», — не уважав його провідником нації. Одночасно церква Богданова, поставлена на знак союзу з Росією:

*...«Розвалиться. А з-під неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,*

*Світ правди засвітить
І помоляться на волі
Невольничі діти»...*

(«Суботів» 21. 10. 1845 р. у Марьинское).

Т. Г. Шевченко докоряв теж І. Мазепі, що не знайшов спільної мови з «Хвастівським полковником Палієм», щоб одноставно стати проти всіх ворогів України. Хмельницький першої доби, Дорошенко, Мазепа, Полуботок, — оце герої Шевченкового самостійництва. Він засуджує всяких «прислужників Москви», як: «дурний гетьман Скоропатський», «дурний» Попович Самійлович та Розумовський, що «лизав мов собака патинки цариці». (Див. «Шевченко проти Москви», О. Орленка, стор. 28).

— Тому й ОУН під проводом сл. п. Степана Бандери не пішла зі своїми окупантами на жодний компроміс (угоду) за політичні тероризми й морди «найкращого нашого цвіту» в Україні, вишколила заздалегідь частину добрих боеків, які вирушили малими групами до запланованих акцій дня 14 жовтня 1942 р. на Волині й Поліссю проти гестапівських гнобителів і посіпак гітлерівського 3-го Райху. Обернули теж проти них свою зброю регулярні частини ДУН під проводом Шуха-Тура (пластовий псевдонім) й інші члени ОУН Легіону ДУН. Розгорілась нерівна боротьба, в якій вихованці Шуха-Тура все перемагали ворога на своїй землі — Україні та поступенно в ході років зросли до 200.000 озброєної повстанської армії — УПА.

Спеціальних пластових акцій в УПА не було (прим. УВО, ОУН). Знаю, що був один відділ у гірському хребті Карпат «Скоби», ініціаторами яких були друзі упівці-пластуни. Рої та чоти УПА співали пластові пісні, як приміром:

- 1) *«Підемо в бій
Всі як стій, —
За красу,
За нарід свій»...*

(с. Вербично 1943). — 3 пласт. пісні «Ти пластуне живи сам собою»... — Див. «В рядах УПА — Нью-Йорк 1957, стор. 38;

2. *«Друга чота, чота Крилатих» (УПА — Захід)*
Маршова пісня проф. Третяка, Держ. Учит. Семінарія — Новий Самбір);

3. *«Чорними хмарами вкрита руїна»...;*

4. *«Зірвалася хуртовина»;*

5. *«Гей гу, гей га. таке то в нас життя»,*
яку любив і співав Роман Шухевич;

6. *«Чорна кура» —*

(Пісня Закарпатських пластунів. Співали її зі мною мої друзі по зброї на Лемківщині в Карпатах).

Тур-Тарас Чупринка часто перебував секретно серед членів ОУН і старшин УПА. Були часом евентуальні принагідні зустрічі членів ОУН — УПА, які були колишні організованими пластунами, тоді Тур-Чупринка радо вітав їх пластовою рукою й щось дискретно бажав другові по зброї.

За приклад подам свою кількахвилинну спеціальну зустріч, коли я вже був старшим, заслуженим упістом на терені УПА — Захід, і відправляв на секретний (законспірований) старшинський вишкіл в окрузі Сянки в Карпатах у 1944 році теренових учителів і студентів, заангажованих уже в ОУН — УПА та передаваючи в останньому пункті спецкур'єрів свою «пішоходську коротку й грубу палицю». В цій палиці була захована шифрована штафета, залякована вишневим ляком і відбитком патронової гільзи від своєї пістолі. Тоді було тяжко за набой до неї, отже мені гірський коваль у підрайоні «Іванка» просвердлив дещо більші діри у валку, до якого я вкладав набой з «папашки» (ППШ) та сміявся з інших своїх друзів по зброї.

Про цю мою реконструкцію знали деякі провідні члени ОУН, СБ, СКВ, ГВШ та багато старшин і під-

старшин УПА. На жаль під тиском і солідними обшуками чеської «червоної поліції» («Рудої Армади») я був змушений її залишити у кльозетнім смітті у Мості, округи Теплице Шанов на Судетах, звідки пізніше я переїхав до американської зони у 1945 році (маю ще свідків, які живуть у Торонті — Канада).

— Тоді власне ніччю у гірських лісах мене привели без зброї (зброю забрали мені перед зустрічєю, а віддали після неї) двох зв'язкових до Командира Шуха - Тура — ген. Тараса Чупринки, а він подав мені ліву пластову руку, подякував за звіткову штафету й тихесенько сказав: «Друже Гордий! Бажаю Тобі здійснення наших пластових мрій». СКОБ!

Знаю з оповідань теренових провідників ОУН — УПА, що Командир Тур — Тарас Чупринка любив дуже повстанські вогні, котрі, мабуть нагадували йому пластові ватри в лісах. Він часто-густо брав сухі гілки й клав на символічний вогонь у хребті Карпат. Він любив їсти разом із вояками УПА і СБ, мав свою їдунку і ложку. Шух - Тур — Чупринка співав залюбки наші національні, пластові й повстанські пісні. Спів і музику любив він із дитячих літ, співав їх у ДУН, допомагав навіть укладати пісні до програми радіовисильні ім. Є. Коновальця у Львові у 1941 році, по проголошенні відновлення самостійності України — Головою Краєвого Проводу ОУН — Степаном Бандерою, та Головою теперішнього ЦК АБН Ярославом Стецьком, щоб народ вчився зі своєї пісні через радіо правди з вільного Львова, бо «Пісня для України все її життя, її історія, і батьківська могила» — писав Микола Гоголь. Свої національні пісні люблять і співають усі люди світу, чужі скавти й наше пластуство. Наш Великий любитель пісень Тарас Шевченко в поемі «До Основ'яненка» писав: «Наша дума, наша пісня, не вмере, не загине: От де, люди, наша слава, Слава України!»... (С. Петербург 1839 р.).

— Так із малого Шуха-Тура виріс легендарний герой за Українську Самостійну Соборну Державу, ген. Тарас Чупринка, що згинув у нерівній бою з большевицькими

поліційними загонами в с. Білогорща біля Львова дня 5 березня 1950 р. Згинув 43-літній пластун-сеньор, Головний Командир УПА, що є найбільшою втратою не тільки для УПА й підпілля, але й цілого українського народу та усіх поневолених Москвою народів.

Ген. Тарас Чупринка ще в липні 1946 р. промовляючи в українських лісах до своїх друзів по зброї між іншим сказав таке:

...«Я гордий з того, що мені довелося очолювати ту славу армію героїв, якій рівної не знає історія України». (з його відозви). Після його палких слів упісти заспівали пісню УПА — Північ:

...«І знову хмари потемніли,
А з моря йде туман...
Скажи, скажи, чого задумавсь,
Скажи наш Отаман»...

Кожна наша визначніша особистість каралася по тюрмах окупантів нашої автохтонної прадідівської України й залишала по собі якись заповіти.

Акад. Тарас Г. Шевченко в своєму «Заповіті» звертається до українського народу словами:

«Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій»...

(Переяслав 25 грудня 1845 р.)

Бі-Пі говорив своїм скавтам на зустрічах:

«Старайтесь лишити цей світ кращим, ніж ви на нього прийшли».

Пригадую собі слова «Сірого Лева» (Старшина УСС), який у гутірці при зустрічі поза залізною курткою сказав: ...«Не сповнилися наші задуми і здається треба зложити свої старі кости на чужині»...

(«Джемборі» у Міттенвальді, дня 5 липня 1944 р. в реєстраційнім шатрі).

Пластун — Герой УПА — Шух-Тур впевнено заповів: «Я впевнений, що зброї, яку ви одержали з рук Нації, не посоромите і прийдешнім передаєте своє ім'я, вкрите безсмертною славою».

Цей заповіт вплив із постаті-людини, яка розуміла всі пориви своїх земляків, розуміючи вповні боротьбу свого народу. Цей його заповіт зокрема важливий для еміграції, бо він каже змагатися за Україну не тільки на полі кривавого прю, але скрізь, де б'ється українське серце. Боротьбою за Україну є теж творення української культури, українського мистецтва, літератури, науки, українських духових і матеріальних дібр. Несімо славу українського імени й доброго пластуна у широкий світ. Нехай буде:

*«З нами Бог, сила, правда святая,
Перемоги нам світить зоря.
Незалежну Соборну здобудем
І самі панувати в ній будем!»*

(З поліських повстанських пісень).

Ген. Тарас Чупринка був дуже віруючою у Бога людиною, пластуном і вояком аж до смерти, так як колишні наші козаки Запорозжці в українських степах вільної України.

Як відомо, український пластовий рух почався ще наприкінці XV століття. Наше вільне козацтво було вже тоді добре вишколене, яке вело успішні боротьби з дикими косоокими татарами. Вони були в цьому часі вже добримис обсерваторами й розвідчиками в українських степах Південно-Східньої Європи.

Козаки Запорозжці в XVI столітті в околицях Бористену (течія Дніпра) були найкращими козаками-пластунами в Україні, які залишали рідню і родину та всі матеріальні добра, традиційно перехрестившись вступали

ідейно до козачого війська. Вони були найкращими розвідчиками в перших лавах на фронтах проти татарських і турецьких орд на нашій прадідівській вільній Україні.

Козацтво Запорозької Січі (заснована князем Дмитром Вишневецьким «Байдою» б. 1540 р.) було здорове, хоробре, сильно віруюче, духове й моральне та горде свого походження.

Запорозжці, як і пізніші організовані пластуни (осінь 1911 р. у Львові) служили все Богові й Україні. Стояли на засадах національних традицій, на яких зорганізувався та духово зростає і наше пластунство поза залізною куртаною.

Про це навіть недавно писав д-р Олександр Тисовський («Дрот»), основник Українського Пласту у 1911 році, що: «Пласт є частиною великого духа українського населення, народ живе, а історія нашого Пласту продовжується». Пласт виховує свою молодь на добрих горожан даного континенту й на добрих українських пластунів-патріотів, котрі хочуть бачити ще Самостійну Соборну Українську Державу, як також самостійні держави поневолених народів під «хрущовським черевиком» чи інших майбутніх тиранів кривавого большевицького Кремля.

Українці династично (пануючо) були колись споріднені з багатьма велико-державними сусідами України, включно з февдальною Англією за норманського короля Вільгельма II (Руфуса в XII ст.), коли його дочка Гіда була одружена з сином (здається Юрієм) князя Володимира Мономаха. Наслідком цього англійці служили в його національно-регулярній армії на Україні та були теж шкотські монахи з церкви св. Якова.

Тому пластуни при допомозі чужонаціональних скавтів повинні старатися допомагати зреалізувати віковічні прагнення нашого народу — здобути незалежну Україну від кремлівських катів, за що гинули сотки наших

пластунів, як теж ген. Шух-Тур — Тарас Чупринка в 1950 році в нерівнім повстанському бою з большевиками.

С К О Б !

Постій, 18 травня 1963 р.

Володимир Немилівський («Ноготер»), Пластун-сеньор.

«Нація завдячує свої успіхи не так силі своєї зброї, як силі характеру своїх громадян.»

Бі-Пі

ПЛЕНАРНА ПАМ'ЯТЬ ПРО НЬОГО

«Найменший буде вождем численного народу» (Ісаїя 60. 22) — знаходимо у Святих Письмах.

Таким і був для нас наш Шух — ген.-хоронжий Тарас Чупринка... Його великий, сильний дух залишиться назавжди між нами і кликатиме нас до дальшої, ще завятішої боротьби. Ніхто з нас не повинен зупинятися перед ніякою жертвою, як не зупинявся він, віддаючи своє життя за волю Батьківщини. Він дав нам найкращий приклад, що в найважчих обставинах, здавалось би, у найбезвиднішій ситуації, можна і треба боротися за Велику Правду.

З його ім'ям нерозривно пов'язаний і найбільш героїчний етап революційно-визвольної боротьби України, який буде найтривкішою основою дальшого, все ширшого розгорнення, аж до величної перемоги Української Національної Революції.

Наш Пласт не сміє «консервувати» заслуг Шуха для свого архіву, а повинен продовжувати його чин на засаді пластових ідей — «Вірний Богові й Україні!»

Ми повинні координуватися релігійно й партійно, бо тільки в «єдності сила народу»... Коли ми будемо сильними, то будуть з нами числитися інші народи та скапітулюють наші вороги на Україні.

Ген. Тарас Чупринка писав:

«Я впеvнений, що зброї, яку Ви одержали з рук Нації, не посоромите й прийдешнім поколінням передаєте своє ім'я, вкрите безсмертною славою.»

А в т о р

Г Е Р Б

Наукою про герби займається *Геральдика*. Герб — це образований, умовлений знак, що символізує організовану спільноту. Український національний герб — це тризуб. Із історії античних греків довідуємося, що їхній «Посейдон» — Св. Йоан (бог морів, чоловік Амафітріти) перший в античному світі змодернізував тризуб.

Вперше в нашій історії вжив його князь Володимир Великий на своїх грошах, але й знаходимо його також на грошах Святополка, Ярослава Мудрого та литовських князів з роду Рюриковичів. Тризуб знаходили теж на мурах Києва (прим. на цеглі Десятинної Церкви, на яку Володимир Великий призначив десятину своїх прибутків).

Тризуб — це герб українського народу, символ української нації та держави. Коли розкладемо тризуб на різні грецькі букви, то це дасть нам грецьке слово — «Цар», «Король», Василій», яке Володимир Великий дістав зі своїм хрещенням. Більших деталей треба шукати в античній грецькій методології (вчення про методу наукового дослідження). Національно-державний герб є один, якого змінити не можна.

Володимирів Тризуб признала Українська Центральна Рада 22. березня 1918 р. дальше державним гербом (за проектом графіка Юрія Нарбута, 1886 — 1920).

Другий ВЗ ОУН (Великий З'їзд Організації Українських Націоналістів) у 1941 р. визнав Володимирів Тризуб за загально національний державний знак.

ПРАПОР

Український національний прапор повстав під час Весни Народів біля 1848 року. Восени 1848 р. відбувся «З'їзд Руських Учених» (Освітньо-Науковий Конгрес) в залі Львівської Духовної Семінарії, яку прибрано синьо-жовтими барвами.

Український прапор постав під час Весни Народів (біля 1848 р.), коли створилася більшість національних прапорів, як оновлення барв Галицько-Володимирського королівства — золотого лева на блакитному полі, при чому, згідно з вимогами геральдики, заступлено золоте титло гербу жовтою, а барву щиту блакитною смугами прапору.

Українським національним прапором є *синьо-жовтий* прапор. Позуміємо його, як синє голубе небо й українські лани золотої пшениці, напоєні гарячим сонцем. Синьо-жовтий прапор — символ живучости, краси і природної сили українського народу.

Жовта барва означає християнські чесноти: віру, милосердя, мудрість і лицарські чесноти: справедливість, могутність, постійність і багатство.

Блакитна (синя) барва означає вірність, бездоганність і відданість.

Другий ВЗ ОУН, згідно постанови Центральної Ради, визнав синьо-жовтий прапор, а не жовто-синій як деякі організації думали — національним і державним українським прапором.

Ширина прапору до його довжини відноситься так, як 1 до 3.

Крім національного прапора існує ще *революційний прапор*, ухвалений II ВЗ ОУН. Революційний прапор ОУН — УПА є *червоно-чорний*. Червона краска — це

символ боротьби й крові, а чорна — це символ української землі. Отже, революційний прапор символізує безнастанну, криваву боротьбу за українську землю.

На другому З'їзді СУПЕ у Мюнхені, Німеччина (Зоюз Українських Пластунів Емігрантів) прийняли блакитно-жовтий прапор за національний.

Торонто, 20 травня 1963 р.

А в т о р

Володимир ТРЕТЯК

Проф. Держ. Учит. Семінарії в Новому Самборі.

НАША ЧОТА, ЧОТА КРИЛАТИХ

(Співали студенти у 1943 р. — пластова)

Наша чота, чота Крилатих,
Перед веде вона всім юнакам!
Вона не знає скарг, ні жалів,
Не любить панянок, не любить дам!

Приспів:

Булава — це провід наш,
Булава для юнаків,
Табор цей є створений для нас,
Не треба нам бабів!

Будем боротись, щоб з табору
Повиганяти військо в спідничках!
Щоб не пропала наша слава,
Козацька слава, слава юнака!

Приспів:

Булава — це провід наш, і т. д.
Чотар - сокіл чоту Крилатих
Веде в огонь, у сміливі бої,
Ми — юнаки чоти Крилатих
Відважні, буйні і завзяті всі!

Приспів:

Булава — це провід наш, і т. д.
Наша чота, чота Крилатих
Поміж юнацтвом усім перед веде!
Хай спів наш грімко залунає,
І громом пісня, славно загуде!

Приспів:

Булава — це провід наш і т. д.

Грав і співав її бадьоро — Вол. Немилівський,
автор — Пластун — семінарист.

«МОТРИЯ» — Теренова розвідчиця УПА - Захід (1944)

ПОВСТАНСЬКИЙ МАРШ

(Залюбки співала його сотня «Скоби» в Карпатах).

*Хай землю виорють гармати,
Тоді готуйся на посів,
Побачите в жнива дівчата,
Нас партизанських пластунів.*

*На грудях кулеметна стрічка,
В руках граната і наган,
І дармо тобі, дівча, сниться,
Твій милий своїй Волі пан.*

*І як останешся ти у дома,
Цю пісню співатимеш одна,
Тихо-тихо хтось стукоче,
В саду до твого вікна.*

*Там кінь стоїть, гризе уздечку,
Піди, спитай його сама:
Чому на ньому сіделечко,
А твого милого нема?..*

*Твій милий там далеко в лісі,
Лежить в тернистому вінку,
Згадай його хоч раз у пісні,
У тихий вечір у садку.*

*А другий милий, як питає,
Про кого пісня ця сумна, —
То ти не скажеш, хай не знає,
Цю тайну знай лиш ти одна!*

Об'єктивно до даного терену змінив автор — Повстанець.

ПОВСТАНСЬКО-НАРОДНЯ ПІСНЯ ЛЕМКІВЩИНИ

*То не грім заgrimів, то не бір зашумів,
Не столітні дуби затріщали,
То лихі вороги, на наш край дорогий,
Мов голодні вовки нападали.*

*І на нашій землі, свої хвилі брудні
Гураганом важким прокотили,
А в годину грізну, дорогу Вітчину
У пожарі, крові затопили.*

*Ти злодуюго трясиш, утікай, бережись,
Бо господар додому вертає!
А ти темная ніч, проходи чим скоріш,
На Вкраїні хай сонце засяє.*

*Де ж ті вірні сини, де поділись вони,
Де ділись ті лицарі завзяті?..
Чом вони не встають, як один чом не йдуть,
Батьківщину свою визволяти!..*

Співали члени ОУН — УПА на Лемківщині. — Терен автора Гордого — Провідника Підрайону «Рава - Ріки» в Карпатах.

ЧОРНА КУРА

(Жартівлива пісня Карпатської України, яку все за-
любки співав 15 Курінь УСП «Запорожці», Німеччина).

*Як я ішов, з Дебричина додому,
Зайшла мені, чорна кура дорогу...
Іди, іди, чорна куро, додому,
Не завадзай, не завадзай по дорозі нікому!*

*Як я ішов, з Дебричина до Хусту,
Знайшов же я, вишивану хустку,
Ой! Чи мила, чи не мила ю шила,
Лем би она, лем би она вишиваною біла.*

Ентузіастично вигукував її в Баварії автор «Неготер»
— Кур. Господар 15 Кур. «Запорожців».

ЗІРВАЛАСЯ ХУРТОВИНА

(Співав її уважно Гурток УПЮ «Тур» у Торонті, 1949).

*Зірвалася хуртовина,
Топче збіжжя по лану,
Виряжала мати свого сина
На криваву війну.*

*«Підеш сину, моя дитино,
У завзятий, лютий бій —
Захищати рідну Україну,
Боронити нарід свій!*

*Як вернешся, сину, квітчаю
Цвіт-каліною твій кріс,
Не вернешся, тихо зарідаю,
Хай ніхто не бачить сліз.*

*Ой, вернися, та моя мати,
Як калина зацвіте,
Принесу я до твоєї хати
Сонце волі золоте!».*

Колишній Гуртковий УПЮ «Тур» і секретар Булави
Коша УСП — автор цієї книжечки.

ПОЛЯГЛИМ ПЛАСТУНАМ - ГЕРОЯМ

Сьогодні, у день пластового збору
Згадуєм оці трагічні хвилини,
І шановуєм пам'ять помершого пластуна,
За омріяну волю України.

Поклін Вам лицарі! Поклін,
Пластуни — Герої!
Ви роз'яснили небосклін
Проміннями волі золотої.

Ми всі Вас звиваєм до нашого гурту,
Залишіть сиру землю, прилиньте мов буря,
Щоб спільно відсвяткувати це Велике Свято,
День пам'яті Великого Лицаря, день Св. Юрія.

Поклін Вам, лицарі! Поклін,
Борці української родини!
Мов стоголосий срібний дзвін,
Хай слава Ваша лине!

Бо Ви в історії ще раз
Тюрми розбили й кайдани,
Просвітлий, давній Ваш час
Ви воскресили знов, ділами.

Поклін Вам лицарі! Поклін,
Що шлях до Волі нам вказали,
І ми непохитно ним підем,
До вільного життя, до щастя й слави.

Задивлені в зоряний світ небес,
Ми йдемо гордо Вашими слідами!
Поклін Вам, лицарі — ідеали! Поклін,
І вічна пам'ять Ваша між нами...

Поклін Вам, лицарі! Поклін,
Борці за Волю Батьківщини,
Хай колише Вас вічний сон незабутній,
Нехай слава Ваша у світі віками лине!!!

Написав Вол. Немилівський (Ноготер), старший пластун-розвідчик, Впорядчик Гуртка УПЮ «Тур» і секретар Булави УСП у 1949 р. в пл. Станиці «Карпати».

НА НЕЗАБУДЬ ПЛАСТУНАМ

*Наші задуми минають,
Стає легше на душі,
Весна-красна пластуна оживляє,
Минають незчислені марші.*

*Світ радість нам приносить
У змаганню до святої мети,
Гартуй волю, серце й душу,
У Край Рідний ідеями верни.*

*Там чар наш природи
Вже десятки років Тебе жде,
Май добрі прикмети серед людей наших,
Нехай діло Твоє добре не засне.*

*Кріпися надією, яка вже росте...
Прислухайся шумам сили природи,
Яка з Богом на нас усе жде,
Кріпись пластуно, коли вже сонце зійде.*

*— Либонь на Вкраїну у сні подивись,
Щоб прадідівської нашої слави
Серед язиків чужих не потопить,
Скобом орлиним будуй усе свої лави.*

*Ідея людини сильніша понад усі сили,
Цвіте психічно й секретно в душах,
Будь гордий прав своїх пластуно
Й ступай сміло у вибраний Твій шлях!*

Торонто, 25 травня 1963 р.

Автор

СВІТОВІ СКАВТОВІ ДЖЕМБОРИ

ч.п.	рік	Нац.	Місто і Держава
1	1920	20	Олімпія - Лондон, Велика Британія.
2	1924	34	Ермелюнґен, Данія
3	1929	37	Ерров Парк, Велика Британія
4	1933	41	Годдольо, Мадярщина
5	1937	32	Фогеленцанг, Нідерляндія
6	1947	57	Муасон, Франція
7	1951	59	Бед Ішль, Австрія
8	1955	50	Ніягара-он-ді-Лейк, Канада
9	1957	84	Ситтон Колдфілд, Велика Британія
10	1959	44	Мекілінг Парк, Філіппіни
11	1963		Атени (с. Маратон), Греція.

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІ СКАВТОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ

1-а	1920 р.	Олімпія, Лондон, Вел. Британія
2-а	1922 р.	Париж, Франція
3-я	1924 р.	Копенгага, Данія
4-а	1926 р.	Кандерстег, Швейцарія
5-а	1929 р.	Біркенгед, Велика Британія
6-а	1931 р.	Баден б. Відня, Австрія
7-а	1933 р.	Годолльо, Угорщина
8-а	1935 р.	Штокгольм, Швеція
9-а	1937 р.	Ді Гаде, Нідерляндія
10-а	1939 р.	Едінбург, Шкотія, Вел. Британія
11-а	1947 р.	Росни, Франція
11-а	1949 р.	Елвезетер, Норвегія
13-а	1951 р.	Зальцбург, Австрія
14-а	1953 р.	Вадуз, Ліхтенштайн
15-а	1955 р.	Ніягара Фалс, Канада
16-а	1957 р.	Кембридж, Велика Британія
17-а	1959 р.	Нью Делгі, Індія
18-а	1961 р.	Лісбона, Португалія.

*«ВІДВАГИ, СИНУ, НЕХАЙ КРІПИТЬСЯ ТВОЄ
СЕРЦЕ Й УЧИТЬСЯ ТЕРПІТИ І ПЕРЕМАГАТИ
ДИЯВОЛЬСЬКІ СПОКУСИ, ЩОБ КОЛИСЬ ТИ МІГ
ЗАПРАВЛЯТИ ДО ЧЕСНОТИ БАГАТО ІНШИХ,
БУТИ СВІТЛОМ ДЛЯ БЛУДЯЧИХ І СІЛЛЮ ДЛЯ
СВІТУ.»*

(Св. Ніль Гратаферацький)

**

*«КАРНІСТЮ, СОЛІДАРНІСТЮ, СОВІСНИМ
СПОВНЕННЯМ ОБОВ'ЯЗКІВ, ДОКАЖІТЬ, ЩО ВИ
ДОЗРІЛИ ДО ДЕРЖАВНОГО ЖИТТЯ».*

*(Із Пастирського Листа Кир Андрея — Великого
симпатика Українського Пласту).*

**

*... «Я ПРАЦЮ, НЕВДАЧІ, ВСІ ЗЛИДНІ, НЕДОЛЮ
ПРИЙМУ ЯК ЗАВДАННЯ ТРУДНОЇ ІГРИ,
З ЖИТТЯМ ТАК ПОБОРЮСЬ,
ЯК З БУРЕЮ В ПОЛІ,
МИНУ ОБЕРЕЖНО ЗРАДЛИВІ ЯРИ»...*

(З «Пластового Обігу»)

Дорогі Пластунки й Пластунки!

Якщо у Вас будуть будьякі завваги, доповнення
і т. ін., то прошу сміло до мене писати.

Дякую.

А в т о р

Адреса продажі й кольпортажі:

Wol. Nemyliwskyj, Sen. Scout,
71 Elm Grove Ave., Toronto 3, Ont.
Canada. — Tel.: 536-0568.

ЦІНА: 50¢